



## Araştırma Makalesi • Research Article

### Benateyê Mewlidê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni Dı Yo Muqayese

#### Molla Kamil Pueği ile Molla Muhammed Muradoni'nin Mevritlerine Dair Bir Karşılaştırma

#### A Comparison of the Mewlids of Mullah Kamilê Pueği and Mullah Mehamedê Muradoni

Murat Varol <sup>a,\*</sup>

<sup>a</sup> Öğr. Gör., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, 12000, Bingöl/Türkiye.  
ORCID: 0000-0002-1706-9990

#### MAKALE BİLGİSİ

##### Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 27 Ocak 2017  
Düzeltilme tarihi: 31 Mayıs 2017  
Kabul tarihi: 18 Temmuz 2017

##### Anahtar Kelimeler:

Klasik Edebiyat  
Molla Kamil Pueği  
Molla Muhammed Muradoni  
Zazaca

#### ARTICLE INFO

##### Article history:

Received 27 January 2017  
Received in revised form 31 May 2017  
Accepted 18 July 2017

##### Keywords:

The Classical Literature  
Mullah Kamil Pueği  
Mullah Mehamedê Muradoni  
Zazaki

#### ÖZ

Zaza edebiyatı, 1899 yılında Molla Ahmed-i Xasi'nin yazdığı mevlit ile başlamıştır. Ondan sonra bir başka molla Osman Efendi de bir mevlit yazmıştır ve bu da Zazaca'nın ikinci eseridir. Bu iki molladan sonra Molla Muhammed Muradoni, Molla Kamil Pueği, Molla Muhammed Ali Huni, Molla Abdulkadir Muşeki, Bilal-Feqi Çolig, Mehmet Akif Demir mevlit yazmışlardır. Zaza edebiyatında toplam sekiz mevlit eseri bulunmaktadır. Bu makalede, Molla Kamil Pueği ile Molla Muhammed Muradoni'nin mevlidi mukayese edilecektir. Her iki molla'nın hayatına, medrese eğitimine yer verilecek, sonrasında da her iki mevlit; vezin, kafiye ve mevlidin muhtevası bakımından incelenecektir.

#### ABSTRACT

Written literature of Zazaki started in 1899 with the mevlid of Ehmedê Xasi. After Xasi, another mullah-Osman Efendiyo Babij wrote the second study and it was a mevlid as well. These two studies are both the examples of the classical literature. The written literature of Zazaki has continued with other writers. After these two writers, Mullah Mehamedê Muradoni, Mullah Kamilê Pueği, Mullah Mehamedê Eli Huni, Mullah Abdulqadirê Muşeki, Bilal-Feqi Çolid, Mehmet Akif Demir others wrote literary studies in the style of classical literature. In this study, I will compare the mevlids of Mullah Kamilê Pueği and Mullah Mehamedê Muradoni. Their educational phases, the writing time of their mevlids, the similarities, rhythym and rhyming styles will be compared.

#### Xulasa

Zazaki serra 1899 dı bı Ehmedê Xasi destpê kerd u ey mewlidêk nuştö. Xasi ra dıma yona mela, Osman Efendiyê Babiji kitabê diyın nuşt u o zi mewlid o. İnan ra dıma Mela Mehamedê Muradoni, Mela Kamilê Pueği, Mela Mehamedê Eli Huni, Mela Abdulqadirê Muşeki, Bilal-Feqi Çolig, Mehmet Akif Demiri mewlidi nuştı. Edebiyatê Zazaki dı heşt mewlidi nusiyayi. İna meqale dı mewlidê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni muqayese benı. Verco ca diyeno heyatê nuştöğan, dıma zi wırdı mewlidi goreyê wezin, qafiyê u muhtewa tetkik benı.

**Çekuyi Muhimi:** Edebiyato klasik, Mela Kamilê Pueği, Mela Mehamedê Muradoni, Zazaki

#### 1. Destpêk

Kelimeya mewlid, Erebkı ya u rıstımê kelimeya weladet ra yena, zafiyê ina kelime zi mewlid a. Bı manaya xısusı ina kelime, kitabı ki biyayış u cuyayışê Hz. Pêxımbere ra behs keni qê inan yena şıxulnayış. Mewlidan dı teyna biyayış u cuyayışê Hz. Pêxımbere nê, bê meyi hediseya miraç ra heta mucizeyanê Hz. Pêxımbere u wefatê ey, zaf çi ra behs beno. Kıtıbi mewlid verco teyna qê Hz. Pêxımbere nusiyayi, labelê

\* Sorumlu yazar/Corresponding author.  
e-posta: mvarol@bingol.edu.tr

wextan ra pê hêdi bî hêdi qê cuyayîşê weliyan u şexsiyetanê pılan zi mewlidi ameyî nuştîş (Özel, 2004: 475). Mewlidi bî zafî manzum i u şiklê mesnewî dî yeni nuştîş (Pala, 1999: 275). Nuştêyi mewlidi, miyanê şari dî şewa biyayîşê Hz. Pêxemberî dî waniyeni. Bê ineyî bî zafî qê çiyêko bimbarek u şayi zi mewlid diyeno wendîş.

## 2. Tarixê Edebiyatê Zazakî ê Klasikî

Edebiyato klasik, edebiyatanê miletan dî cayêko muhim depîşeno. Alimo ki tehsilê medresa diyo u icazet giroto, eşqê Homayî u Pêxemberan pê nuştêyanê klasikan ano ziwan. Edebiyatê Zazakî ê klasikî dî teyna hiri şiklan dî kitabî nusiyayî. Ineyî zi mewlid, siyer u diwan i.

Edebiyatê Zazakî pê nuştêyanê klasikan destpê kerdo. Dora vêrin Mela Ehmedê Xasî serra 1892 dî mewlidêk nuştî u ino mewlid serra 1899 dî Diyarbekir dî Matbaaya Litografya dî 400 heb neşîr biyo. Mewlidê Mela Ehmedê Xasî heta eyro çend dori bî herfanê Latini transkribe biyo. Xasî ra pê kitabê dîymê Osman Efendiyê Babijî yo. Goreyê zanayîşan Osman Efendî mewlidê xu serra 1903 dî nuştî; labelê ino mewlid, mergê Babijî ra dîma serra 1933 dî dora vêrin miyanê kitabânê Hawarî ra vêjiyayo. Inî wîrdî mewlidan ra pê nuştêyi Zazakî wextêko derg vinderti. 1970 ra pê seydayanê medresa nuştêyanê klasikan rê dewam kerdo. Mela Mehamedê Eli Hunî, Mela Kamilê Pueği, Mela Mehamedê Muradonî, Mela Ebdulqadirê Muşekî, Mela Ezîz Cebexçurî inan ra çend ten i.

Mela Mehamedê Eli Hunî, mewlidê xu serra 1971 dî nuştî; labelê mewlid 33 serri cuapê serra 2004 dî neşîr biyo. Kitabê Mela Hunî dî pa mewlidî ra, dî zi qesideyi ca geni. Qesideya vêrin dî Yusuf u Zuleyxa ra ê dîym dî zi hediseya Kerbela ra behs beno. Mela Mehamedê Muradonî mewlidê xu serra 1980 dî dora vêrin qeyd keno bandan. Dîma zi serra 2000 dî inî bandan ra mewlidê xu nuseno u keno tamam. Serra 2003 dî zi kovara Vate dî neşîr beno. Mewlidê pancm zi ê Mela Kamilê Pueği yo u serra 1999 dî nusiyayo, serra 2003 dî İstanbul dî neşîr biyo. Mela Ebdulqadirê Muşekî, mewlidê xu serra 1995 dî nuştî, ino mewlid dora verin serra 2016 dî transkribe bî u mecmuaya Vir dî neşîr biyo. Feqi Çolig zi qê tutan mewlidêk nuştî u serra 2012 dî dayo çapkerdîş. Mewlido peyin zi Mehmet Akif Demir serra 2017 dî neşîr kerdo.

Bê inan çendna kitabî edebiyatê Zazakî ê klasikî estî. Zazakî dî heta eyro teyna yo kitabê siyerî nusiyayo u muellifê cî zi Milla Cımayo Babijî yo. Milla Babijî kitabê xu serra 2009 dî neşîr kerdo. Edebiyatê Zazakî dî heta eyro çend hebi zi diwanî neşîr biyî. Diwanê Mela Mehamedê Kavari inan ra yo. Diwanê Mela Kavari, 70 rîpeli herfanê Erebkî u 70 rîpeli zi herfanê Latini pêser dî 140 rîpeli ra yeno meydan. Edebiyatê Zazakî ê klasikî dî kitabânê tor muhiman ra yo zi ê Mela Aziz Cebexçurî yo. Seydayê erciyayî Mela Aziz, diwanê xu serra 2015 dî binê mahiyetê neşîrxaneyê universiteya Bingolî dî veto. Diwan, benateyê serranê 2005 u 2015 dî nusiyayo, 435 rîpeli ra yeno meydan u him bî herfanê Erebkî u him zi herfanê Latinkî neşîr biyo. Edebiyatê Zazakî dî miyanê nuştêyanê klasikan dî kitabî tercume zi estî. Heta eyro dî diwanî tercume biyî Zazakî. Tercumeyê wîrdî diwanan zi hetî Feqi Çoligî ra vîraziyayo. Inî kitabî zi Diwanê İmamê Şafîî u Diwanê Baba Tahîrê Uryanî yi. Bê inan zi kitab u nuştêyi klasikî estî.

Bî kilmî heta eyro edebiyatê Zazakî ê klasikî dî heşt mewlidî, yo siyer, çend diwanî, dî diwanî tercume u ge ge zi mecmuayan dî çend şiirî, qesideyi u nuştêyi muxtelif neşîr biyî. Edebiyatê Zazakî ê klasikî dî çend destnuştêyi ya zi kitabî zi estî ki hema neşîr nêbiyî. Ina meqale dî teyna mewlidê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradonî geriyeno dest.

## 3. Heyatê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradonî

Mela Kamilê Pueği, serra 1938 dî dewa Çolig Pueği dî ameyo dînya. Qıctiya ey dew dî viyert ra. Vercî dest bî wendîşê Qur'an kerd. Az u Sipenî dî wendîşî rê dewam kerd u Sipenî dî şeş serri tehsilê medresa dî. Etiya dî Seyda Mela Suleymanî ra dersi sarf u nahif giroti. Dewanê Gêzîk u Pueği dî hiri serri dersi mantîq u e qaidî Seyda Mela Mehmudî ra giroti. İnan ra pê şî esker u qezaya Wan Erciş dî 30 aşmî eskerayî kerd. Eskerayî ra pê tehsilê rê dewam kerd. Medresayanê Diyarbekir u Mardin dî dersi tefsîr, fîqh u hedîsî giroti. Wext 27 serran dî bî, Mela Mehmudî ra icazet giroto u tehsilê medresa kerd tamam. 2 serri imamtiya fexrî kerd u dîma zi serra 1966 dî dest bî imamtiya resmi kerd, dewanê Duedon u Rotcun dî heta bî teqawîr melatî kerd. Teqawîrî ra pê demêk tucaret dî muştîğîl bî. Inka Çolig dî cuyeno u binê Camiya Hecî Xîdır dî cayêkê ey esto. Etiya dî bî usilê medresa ders dano.<sup>1</sup>

Mela Mehamedê Muradonî, serra 1952 dî qezeya Çolig Darêyeni, dewa Muradonî dî ameyo dînya. Tehsilê xu yo vêrin, babiyê xu ra giroto. Dîma tehsilê xu rê Muş dî dewam kerd. Mela Mehamedî, 1976 dî qezeya Çolig Çêrme dî destpê kerd wezîfeyê xu u etiya dî yo serr u nim xebîtiya. Dîma zi qezaya Çolig Boglon dî hiri serri xebîtiya. İxtîlalê 1980 ra pê surgîn bî qezaya Çoligî Geği. O zi istifaya xu dano u şîno Mardin Kızıltepe, etiya dî medresaya Şêx Selahedinî dî dî-hiri serri ders dano. Cuapê istifaya xu têpiya geno u tayin beno şarîstanê Çorum. Çorum dî teyna yo serr maneno u ageyreno yeno Palî. Etiya dî yo medresa vîrazeno u panc serri ders dano. Dîma zi qerarê surgun dariyeno we u ageyreno Darêyeni u etiya dî wezîfeyê xu rê dewam keno (Caşad, 2011). Seyda imamti ra biyo teqawîr u inka zi Bursa dî cuyeno.

## 4. Wextê Nuştîşê Mewlidê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradonî

Mewlidê Mela Kamilê Pueği, serra 1999 dî nusiyayo; labelê serra 2003 dî İstanbul dî neşîr biyo. Mewlidê Mela Kamil dî bê mewlidî, 8 hebi şiirî zi ca geni. Mewlid, 104 beyitan ra yeno meydan u W.K. Merdimîn transkribe kerdo. Ino mewlid, bî nameyê Mewlidî Nebî yeno zanayîş. Derheqê Mela Kamilê Pueği dî kovara Vate omaranê 17ın, 18ın u 19ın dî çend nuştêyan ca giroto. W.K. Merdimîn, mecmuaya Vate omara 17ın dî ca dayo 2 şiiranê Mela Pueği. Inî şiirî bî nameyê Welatê Ma u Merg neşîr biyî (Merdimîn, 2002). Heyna kovara Vate omara 18ın dî Mela Kamilê Pueği dî roportajêk vîraziyayo u ino roportaj dî Mela Kamil derheqê xu u nuştîşê xu yê Zazakî dî melumat dano (Merdimîn, 2002). Omara 19ın dî zi mewlidê ey ina mecmua dî neşîr biyo (Pueği, 2003). Ino mewlid 104 beyitan ra yeno meydan u mewlid dî qısımi ca nêgenî, mewlid sare ra heta peynî yo lete yo.

Mela Mehamedê Muradoni wexta ki hema Mardin Kızıltepe dı bı, šiiri Zazaki nuştene. Hım šiiranê xu u hım zi mewlidê xu qêyd keno bandan. 1999 dı mewlidê xu inê bandan ra nuseno u keno tamam. Mewlidê Mela Mehamedê Muradoni, serra 2003 dı kovara Vate dı neşır beno (Muradon, 2003). Ina omar dı bê mewlidi yo zi roportaj ca geno u ino roportaj dı Mela Muradoni derheqê xu, nuştışê xu yê Zazaki u mewlidê xu dı melumat dano (Merdimîn u Celalî, 2003). Mewlid hetî W.K.Merdimîn u N.Celalî ra ameyo transkribekerdiş. Ino mewlid, 7 qısıman ra yeno meydan u mewlid dı 204 beyiti esti. Mewlidê Mela Mehamedê Muradoni, bı nameyê Mewlidi Zazaki ameyo namekerdiş.

## 5. Tehlilê Mewlidi Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni

Mewlidi Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni zaf cihetan ra maneni yobinan. Ma ino qısıman dı mewlidanê Mela Kamili u Mela Mehamedê Muradoni hetî uslub, wezin, qafiyê u muhtewayê mewlidi ra tetkik kenî. Ma ina meqale dı qê tetkikê mewlidan, nusxayi ki kovara Vate dı neşır biyi, inî esas giroti.

### 5.1. Uslub u Zıwanê Mewlidan

Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni, Çoligij i. Wırdi zi bı Zazakiya merkez nuseni. Zıwan u uslubê wırdi seydayan dı fekê Çoligi xu mojneno ra. Nuştışê çekuyan, weziyetê zafeyan, zafiyê kelimeyan, nuştışê karan u zaf çiyi bin heme maneni yobinan. Yona xısusiyetê wırdi seydayan, bı zıwanêko fesih u zılal mewlidi xu nuştî. Mewlidanê inan dı Ereki, Fariski u zıwananê binan ra zaf kelimeyi çin i.

### 5.2. Weznê Mewlidan

Nuştîyê edebiyatê klasiki bı weznê aruz nusiyeni. Mewlidê Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni zi bı weznê aruz nusiyayî. Labelê wırdi seydayan zi weznê aruz xerıpnayî şıxulnayî. Qê wezin zafî beyitan dı heceya akerde u heceya qefılınayê rê diqet nêbiyo. Wırdi seydayan zi bı zafî teyna aheng u qafiyeya beyitan rê diqet kerdo. Hım mewlidê Mela Kamilê Pueği dı hım zi mewlidê Mela Mehamedê Muradoni dı qusirê aruzi esti.

Wırdi mewlidan dı qalibê Fâilâtun/Fâilâtun/Fâilun ameyo şıxulnayîş. Mewlidê Mela Kamilê Pueği dı beyita hırıynî goreyê aruz ma eşkeni ina tehlil biker.

Allah zat û / sifetûn xwi d' / yo ten û

- . - - / - . - - / - . -

Bê yi çewnê / Reb nêken nê / vînenû

- . - - / - . - - / - . -

Fâ/i/lâ/tun / Fâ/i/lâ/tun / Fâ/i/lun

Mewlidê Mela Mehamedê Muradoni dı zi ma eşkeni qê aruzi bionî beyita dıynî a. Labelê ina beyit dı zi qusirê aruzi ca geni.

Ma pê yi dest / kerdi mewli / dî nebî

- . - - / - . - - / - . -

Ay hebîbî / ay tebîbî / ay ummî.

- . - - / - . - - / - . -

Fâ/i/lâ/tun / Fâ/i/lâ/tun / Fâ/i/lun

### 5.3. Qafiyeya Mewlidan

Qafiyeya nuştîyanê klasikan dı, bı zafî dı usuli esti. Ya her beyit benateyê xu dı qafiyeyin a ya zi beyita vêrin benateyê xu dı qafiyeyin a, beyitanê binan dı zi rêzi vêrin xuser i, rêzi dıynî zi beyita vêrin dı qafiyeyi ani meydan. Mewlidi bı terzê mesnewî dı yeni nuştîş, usulê mesnewîyan dı her beyit benateyê xu dı qafiyeyin a.

Kıtabê Mela Kamilê Pueği Mewlidê Nebî u kıtabê Mela Mehamedê Muradoni Mewlidê Zazaki, hetê rêzkerdişê qafiyeyi ra eynî yi. Wırdi mewlidan dı zi her beyit benateyê xu dı qafiyeyin a.

#### Mewlidê Mela Kamilê Pueği

Pey Allay Mewlid Nebî xwi r' wûnenno a

Allah wahar canûn û camîdûn o a

Weqta g' Allay waştî g' mexluq yi vînu b

Pey emri "kûn" 'erd û ezmûn ard meydû b

Allah zat û sifetûn xwi d' yo ten û c

Bê yi çewnê Reb nêken, nêvînenû c

#### Mewlidê Melamedê Muradoni

Allah, nûme xaliqî mawo 'elîm, a

Hem 'ezîm û hem kerîm û hem rehîm. a

Ma pê yi dest kerdi mewlidî nebî, b

Ay hebîbî, ay tebîbî, ay ummî. b

Hemd û şukr û medh û fexrî tim dewam c

Rebbî ma rî zu'l-celalî bî't-temam. c

### 5.4. Muhtewaya Mewlidan

Bı tabloyêko umumi ma eşkeni vaji ki yo mewlidi dı; qısıman vıraştışê kainati, xelqbiyayîşê Hz. Ademi, nurê Pêxımberti, bı silsile viyertîşê inê nuri, şewa weladeti, mu'cizeyî şewa biyayîşê Hz. Pêxımberti, şewa Mirac u du'a ca geni. Tayn mewlidan dı heme inî qısıman ca geni, tayn mewlidan dı zi inê qısıman benî ziyed ya zi benî kêman. Misal tayn mewlidanê Zazaki dı şewa Miraci çin a, tayn mewlidi zi teyna heyatê Pêxımberti ra çend merhelayan nê, hemeyî heyatê Pêxımberti ra behs kenî.

#### 5.4.1. Qısımanê Hemd u Şıkr

Mewlidi Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni, hetî muhtewa ra zaf maneni yobinan. Mewlidi Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni, pê hemd u şıkr destpê kenî. Ino qısıman, wırdi mewlidan dı zi destpêk hesıbiyeno. Hım mewlidê Mela Kamilê Pueği dı hım zi mewlidê Mela Mehamedê Muradoni dı 17 beyitanê vêrinan dı hemd u şıkr ca geno.

#### Mewlidê Mela Kamilê Pueği

Hemd û şıkr Allay xwi r' dewam kirîn

Şewûn, rûjûn, tım vajîn, ter mekirîn

Bûn' دنیا ra gêyrena tadiyahena

Qey xafîr tu nî'îmetûn bedilnena

Ey Muhammed, ey ti enwaru'l-huda!

Hem sened û mesnedî kurey دنیا!

#### Mewlidê Mela Mehamedê Muradoni

Hemd û şukr û medh fexrî tim dewam

Rebbî ma rî zu'l-celalî bî't-temam  
Yi ma kerdî ummetê Ehmed' hebîb  
Ay nebîyî, ay resûlî, ay tebîb  
O resûl ku serwerî pîyor enbîya  
Dilberî ay ewlîya û esfîya

#### 5.4.2. Qısmê Nurê Pêxımberti u Merheleyi Ino Nuri

Qısmê dıyın dı wırdı mewlıdan dı zi nurê pêxımberti u ino nur Hz. Adem ra heta Hz. Muhammed (s.a.w.) seni ameyo, meyi ra behs beno.

##### *Mewlıdê Mela Kamilê Pueği*

Va Cibrîl ra: Bigeyr 'erd û ezmûnûn d'  
Hem behrûn û şerq û xerbê etrafûn d'  
Ûme geyra, behs' Adêm qet çine yo  
Dar, kerri pîyor vûn "Muhammed nebî yo".

Adnan a cêr heta g' Ebdullay resû  
Vîst û yew babî d' pa doxrû-durust û

##### *Mewlıdê Mela Mehamedê Muradoni*

Bizûnê ewwelî mexlûqî îlah,  
Nurî Peyxamberî ma w' bêîştîbah.

Yi wa ver çine bi mexlûqêk ebed.  
Xaliqî ma têna bi; wehîd, ehed.

Xelqî kerdî Ademî babî beşer.  
Nurî Peyxamber' resa yi mu'teber

Beyitan dı zi eseno ki muhtewaya inê qısmı zêcê ya. Labelê ifadekerdîşê inê xısusı dı ferq esto. Wırdı mewlıdan dı zi qısmê hemd u şıkr ra pê qısmê vıraştîşê kainatı, xelqbiyayîşê Hz. Ademı u nurê Pêxımberti Hz. Adem ra heta Hz. Pêxımberti seni ameyo, inan ra behs beno.

Mewlıdê Mela Kamilê Pueği dı beyita 18ın ra heta beyita 48ın ino xısus esto. Yani 30 beyitan dı Hz. Adem seni vıraziyo, nurê Pêxımberti seni derc biyo, Hz. Adem ra heta Hz. Pêxımberti ino nur seni yo merhale ra viyerto ra, inê xısusı ca geni.

Mewlıdê Mela Mehamedê Muradoni dı zi qısmânê dıyın u hırıyın dı eyni xısus ra behs beno. Inê xısusı zi zê Mewlıdê Pueği yi. Mela Muradoni zi Hz. Adem ra geno heta Hz. Pêxımberti, nurê Pêxımberti u merhaleyanê inê nuri ra behs keno. Mela Muradoni goreyê Mela Pueği bınêna hira ca dano ino qısm u 48 beyitan dı inan ra behs keno.

#### 5.4.3. Şewa Biyayîşê Hz. Pêxımberti

Mewlıdan dı qısmê hırın dı şewa biyayîşê Hz. Pêxımberti ra behs beno. Şewa ki Hz. Pêxımberti ameyo dınya, a şew dı se biyo, çı mu'cizeyi ameyi meydan ineyi zi ca geni.

##### *Mewlıdê Mela Kamilê Pueği*

Amîne va: Ez teyna menda îtîya  
Be cinyûn, cûmêrdûn tersû ez îtîya.

Mi dîy car heb cinî ûmey cayê min  
Zaf bedew b', rindiyê yin ruaşn da min.

Emir kerd, Cebrâil ra va: Bê îtîya!  
Hem mîjdun bid' pêro mexlûqê dınya.

##### *Mela Mehamedê Muradoni*

Mijdûnî dîn yobînî zewq û sefa,  
Qey ku yenû dınya Ehmed, Mustefa.

Vûna: Ez têna b'ya weqt' weladetî,  
Nê cûmêrd bi nê cinî ay sa'etî.

Mi dî çend cinî ke derg bî zafî-zaf,  
Mi va qey yi neslê ay 'Ebdulmenaf.

Ini qısmı mewlıdî maneni yobinan. Mewlıdê Mela Kamilê Pueği dı şewa ki Hz. Pêxımberti ameyo dınya, mijdanê ina şew dano heme mexlûqatan. Dıma zi Hz. Amine, a şew çı diyo inan ra behs beno. Ina şew dı Hz. Amine teyna ya, labelê çend cinîyi yeni cayê ay u teyna nêverdeni, dıma zi Hz. Muhammed (s.a.w.) yeno dınya u a şew çı mu'cizeyi ki bi inan ra behs beno.

Mela Mehamedê Muradoni zi hema hema bı eyni xısusın ino qısm nusenno. O zi verco mijdanê biyayîşê Hz. Pêxımberti dano. Şewa ki Hz. Amine teyna ya o zi behs keno u cinîyi ki ameyi cayê Hz. Amine nameyê inî cenîyan dano. Peyniya qısmı dı zi wazeno ki her kes selat u selam biyaro.

#### 5.4.4. Qısmê Merheba

Biyayîşê Hz. Pêxımberti ra pê, qê ey qısmê selat u selam ca geno. Ino qısm dı him şayi esta u him zi şefa'et waziyeno.

Qısmê merheba, wırdı mewlıdan dı manena yobinan. Wırdı mewlıdan dı zi peyniya beyita vêrin pê kelimeya merheba qêdiyena u dıma zi kelimeya merheba yena verniya beyitan.

##### *Mela Kamilê Pueği*

Qêy hîdayêt îns û cin yi g' şeref da  
Pey veng berz pîyorîn va: Tu r' merheba!

Merheba, ti rehberê her kesûn î  
Merheba, ti pîyorê derdûn dermûn î

Merheba, ti eşrefî wir d' dinyûn î  
Merheba, ti peyinî pêxmerûn î

##### *Mela Mehamedê Muradoni*

Pîyorî 'alem pe ûmeyîş yi bi şa,  
Eşq û cezbe ra pîyorin va: Merheba.

Merheba, ey rûh û canî 'alemî.  
Merheba, ey derdî eşqî r' melhem î.

Merheba, ey muqteday' rûejî qîyam.  
Merheba, peyxamberûn rî ti îmam.

Ino qısm dı westîfanê Hz. Pêxımberti ra zi behs beno. Raybertiyê ey, serwertiyê him ina dınya him zi dınyaya bin, Pêxımberti axirzeman u çıyo bin ra behs beno. Etiya dı wırdı seydayi Hz. Pêxımberti ra şefa'et zi wazeni u qayili ki gunayi inan ef bîbî.

#### 5.4.5. Qısmê Dua

Mewlıdî Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni pê qısmê dua qêdiyeni. Wırdı melayi zi ino qısm dı him qê xu him zi qê umet, Hz. Pêxımberti ra şefa'et wazeni. Ino qısm dı vaciyeno ki insani rehmê Homayi ra omîdê xu nêbirneni u qayili şiyeri cennet u gunayan ra ef bîbî.

*Mela Kamilê Pueği*

Umîdwarê rehm û îhsanî tu yî  
Hem talibî 'ef û xufiranî tu yî

Ya Reb! Ti vînenî, hem eşnawenî  
Gunê ma hîsab nêbên, n'ûmaryenî

'Ef bide qey xatirî Muhammedî  
Ummetê yi şadan kir cennêt xwi di

*Mela Mehamedê Muradoni*

Ay resûl î, ay hebîb î, serwer î,  
Eşq û hubb' tu benû qelb ra kederî.

Wesfî tu zê miskî dûno buya weş,  
Pe vatiş nîqedyeno pê pûnc û şeş.

Mu'cizêy tu zêdey' pîyorê enbîya.  
Feyz û nûr gên tu ra pîyorî ewlîya.

Mela Kamilê Pueği qısımê dua dı gunehkariyê insanan ra behs keno u qê inê gunayan Homayî ra ef wazeno. Mela Kamili, Hz. Adem seni nameyê Hz. Muhammedî (s.a.w.) dayo u ef biyo, o zi nameyê Pêximberî dano u qê xatirî Pêximberî ef wazeno. Mela Mehamedê Muradoni zi qısımê dua dı xısusiyetanê Resulî ra behs keno u o zi peyniya qısımî dı ef wazeno. Ino qısım mevlidê Mela Mehamedê Muradoni dı derg o zê mevlidê Mela Kamilê Pueği yi.

**6. Netice**

Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni, edebiyatê Zazakî ê klasikî dı cayêko muhim depişeni. Wırdî seydayî Çoligij i u tedrisatê medresa ra viyerti ra, wırdin zi melatî kerda u biyî teqawıt. Wextê nuştışê wırdî mevlidan zi maneno yobinan. Wezin u qafiyeya mevlidan zi eynî ya. Hetî qısımânê mevlidan ra, wırdî mevlidî zaf manenî yobinan. Mevlidê Mela Muradoni yo-dı qısımî derg o zê Mevlidê Pueği yi. Mevlidî bî hemd u şıkrî destpê kenî, bî nurê Pêximbertî dewam kenî; dıma zi şewa weladeti, merheba u dua yeno. Wırdî seydayan dı ino rêzkerdış esto, seydayan dı teyna vatiş yani uslub bedlîyeno. Mevlidî Mela Kamilê Pueği u Mela Mehamedê Muradoni, miyanê şarî dı qıymet vinenî u rocanê bimbarekan dı inê mevlidî waniyeni.

**Noti**

<sup>1</sup> İni malumatî yo bî yo Mela Kamilê Pueği ra geriyayî.

**Çımeysi**

Babîj, Osman Efendi (1933). *Biyışa Pêximberî*, Şam: Hawar Yayınları.

Babîj, Milla Cima (2009). *Sîyerê Nebî*, İstanbul: Nûbihar Yayınları.

Bekî, Mela Aziz (2015). *Diwon Cebexçuri* (Ed. Murat Varol), İstanbul: Bingöl Üniversitesi Yayınları.

Canşad, Murad (2011). Mevlidê Kirmanckî. [www.zazaki.net](http://www.zazaki.net), (Tarix: 17.11.2016), <http://www.zazaki.net/yazi/mevlid-kirmanck-136.htm>

Çolîg, Bîlal-Feqî (2012). *Mevlidê Peximbêr Qey Tutonê Zazon*, İstanbul: Diwan Yayınları.

Çolîg, Feqî (2016). *Dîwonê Baba Tahirê Uryan'î*. İstanbul: Astun Neşriyat.

Çolîg, Feqî (2016). *Dîwonê İmamê Şafîî*. İstanbul: Astun Neşriyat.

Demir, Mehmet Akif (2017). *Mewlûda Zazakî*, İstanbul: Banga Heq Yayınları.

Hunî, Mela Mehemed Elî (2014). *Mewlid*. İstanbul: Vate Yayınları.

Kavarî, Mela Mehamed (2004). *Dîwanê Muhammedê Kavarî*. Diyarbakır.

Merdimîn, W.K. (2002). Mela Kamilê Puexî ra Şîrî. *Vate-17*, r.69-75.

Merdimîn, W.K. (2002). Werrekîna İnî Melay Mumtazî Bîümênî Yew Ca. *Vate-18*, r.82-94.

Merdimîn, W.K., Celalî, N. (2003). Ez İna Zê Yew Mûsibetêk Vînenî. *Vate-21*, r.4-17.

Muradan, Mela Mehemed (2003). *Mewlidî Zazakî*. *Vate-19*, r.18-32.

Muşekî, Mela Abdulqadir (2016). *Mewlidê Nebî*. *Vir-2*, r. 7-30.

Özel, Ahmet (2004). *Mevlid*. *DİA*, 29, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Pala, İskender (1999). *Ansiklopedik Divan Şîrî Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Puexî, Mela Kamil (2003). *Mewludî Nebî*, İstanbul.

Puexî, Mela Kamil (2003). *Mewlidî Nebî*. *Vate-19*, r.76-82.

Xasî, Mela Ehmed (1899). *Mewlid-i Nebiyyi El-Qureyşî*. Diyarbakır: Litografya Matbaası.